

פרשת שמיני: על הסליחה ועל האנושיות הרב אלישע וולפין

חברים יקרים,

פרשת שמיני היא הפרשה השלישית בספר ויקרא, והיא עוסקת בשני דברים עיקריים: טקס חנוכת המשכן ודיני אכילת בעלי החיים - מה טהור (כשר) ומה טמא. בתוך הפרשה מופיעה הדרמה האדירה שארעה באמצע טקס החנוכה, כשאש יצאה מן המזבח ושרפה למוות את שני בניו של אהרון, נדב ואביהו, משום שהביאו אש זרה אשר לא צווה אותם ה'. זה אחד הנושאים המרתקים ביותר בתורה כולה, ואני נוטה לדון בו (ולנסות) לחדש בו כל שנה ושנה בדרשות שלי. לכן הפעם החלטתי - וזו הייתה החלטה קשה! - לעסוק בדבר מה אחר.

ובכן, מגיע היום השמיני. לאחר שבעה ימי מילואים - ההכנה הרוחנית לקראת טקס החנוכה של המשכן - מגיע הרגע המכונן: הטקס מתחיל. כל העם מתכנס סביב המשכן, וההתרגשות אדירה. אלוהים הולך להתגלות דרך האש שתוצת במזבח.

והנה העניין שלנו השבוע: הדבר הראשון בטקס החנוכה הוא דרישה - הן מאהרון הכהן הגדול והן מהעם - להביא קרבנות חטאת:

(ויקרא ט', א-ד) **וְיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בְּקָר לְחֹטָאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקָּרֵב לְפָנֶי ה'. וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֹטָאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בֶּנִי שְׁנֵה תְּמִימִם לְעֹלָה. וְשׂוֹר וְאֵיל לְשְׁלָמִים לְזִבְחַ לְפָנֶי ה' וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם.**

בשיא הטקס תתלקח אש אלוהית במזבח, וזה יהיה הסימן לנראותו של ה' בפניהם. אבל על מנת להגיע לכך, יש להקריב קודם כל מספר קרבנות, כשהראשון, הוא קרבן החטאת.

את קרבן החטאת מביאים - הן היחיד והן הציבור, הן איש רם המעלה, והן האדם הפשוט - ככפרה על חטאים שנעשו בשגגה, ובדרך כלל על חטאים יומיומיים (להבדיל מקרבן האשם, שאותו מביא האדם היחיד, ככפרה על חטא גדול במיוחד).

מופלא בעיני, שהדבר הראשון במסע הרוחני הוא בקשת הסליחה!

כשם שנוהגים לרחוץ ידיים לפני האוכל - בין אם התלכלכנו ובין אם לאו - כך מקריבים את קרבן החטאת - קרבן הסליחה - בין אם חטאנו ובין אם לאו.

בין אם לאו?

הרי, ברור שחטאנו!

אם אני כנה עם עצמי מאוד, לא עוברת שעה שבה לא חטאתי בחטא כלשהו! בכביש בוודאי עברתי על המהירות המותרת בחוק; ובוודאי החמצתי פנים למישהו בלי משים; ובוודאי ראיתי משהו שיש למישהו אחר וחמדתי אותו בלבבי; ובמקרה שלי, בוודאי שכחתי להחזיר טלפון למישהו, כפי

שהבטחתי שאעשה; ובוודאי לא עשיתי כל ביכולתי בעניין נתון, ונתתי מעצמי רק חצי; ובוודאי לא כיבדתי את הוריי כפי שראוי שאכבד אותם; ובוודאי, ובוודאי, ובוודאי....

לחיות פירושו לחטוא.

אבל לא במובן הקתולי של המילה. איני קורא לחיות חיים רוויי אשמה. נהפוך הוא! אשמה מופיעה במקום שדווקא אפשר וצריך היה להימנע - ולשם כך יש קרבנות אשמה, שהם סוג אחר לחלוטין. חטא הוא תוצאה מחוייבת המציאות של שגרת חיינו. היא המחיר שאנחנו משלמים על כך שנולדנו.

כשם שאין הכוונה לרגשי אשמה כבדים, כך גם אין כוונתי להציע לפטור את עצמנו מאחריות, ולהגיד: "נו, ככה זה, זו לא אשמתי, לא אחריותי, לחיות פירושו לחטוא, ואני פשוט חי את חי!". אותי מרגשת האפשרות שהתורה מזמינה אותנו להכיר בעובדה שכן, אנחנו חוטאים, חוטאים כל הזמן, "כִּי אָדָם אֵין צְדִיק בְּאָרֶץ, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא" (קהלת ז, כ). ההכרה הזאת מזמינה אותנו לתודעת סליחה תמידיית. שוב, לא תודעת אשמה, אלא תודעת סליחה.

אנחנו מלמדים את עצמנו להיות בהכרת תודה על השפע שבחיינו, וכך אנחנו נקראים להתאמן גם בהכרת האנושיות שלנו, בהכרת היותנו יצורים נפלאים וחוטאים, ושאין סתירה בין היותנו נפלאים להיותנו חוטאים.

תודעת הסליחה הזו מזמנת ענווה. ענווה תמידיית. ומידת הענווה, כך לימד אותנו משה רבנו, שהיה מודל הענווה העברי, מובילה בסופו של דבר להתגלות אלוהית בחיינו. מי שחי בתחושת אשמה תמידיית (ומיותרת) מרחיק את עצמו מהבורא, אבל גם מי שמסרב להכיר בחטאיו הקטנים, היומיומיים, האנושיים, ומסרב להיות בתודעת סליחה מידתית, סביר שגם הוא לא יזכה לראות את האש האלוהית בוערת יפה בחייו.

לקראת סוף הטקס, אהרון ננזף על ידי משה, על כך שהוא ובניו הנותרים לא אכלו מקרבן החטאת שהוא הקריב, שהרי כללי הטקס נוקשים מחייבים. אהרון מבקש סליחה, ואומר, שהאבל על שני בניו שנשרפו למוות כה גדול, שאין הוא יכול לאכול! כמה אנושי! כמה יפה! אבל היפה מכל הוא, שמשה מקבל את האנושיות העמוקה הזו של אחיו, הכהן הגדול. והפלא ופלא: הכל בסדר!

קשה וגם מתוק להיות אנושי, כי אנושיות מורכבת ממחרוזת של חטאים קטנים, אבל כמה יפה המחרוזת הזאת! וכמה יפה הענווה של הסליחה.

הסליחה על האנושיות המתוקה שלנו.

שבת שלום,

אלישע